

Що потрібно знати про участь дітей з обмеженими можливостями *Резюме*

Згідно зі статтею 7 Конвенції про права інвалідів

Держави-учасники забезпечують, щоб діти-інваліди мали право вільно висловлювати з усіх питань, які їх стосуються, свої погляди, які є достатньо вагомими відповідно до їхнього віку і зрілості, нарівні з іншими дітьми і отримувати допомогу, що відповідатиме інвалідності і віку, в реалізації цього права.

У цьому резюме викладено деякі передові практики ЮНІСЕФ¹ відносно того, де і як діти з обмеженими можливостями можуть брати участь у прийнятті рішень, які впливають на них і їхнє життя.

У чому можуть брати участь діти з обмеженими можливостями?

Дітям з обмеженими можливостями необхідно надавати ті самі можливості для участі, що й усім іншим дітям. Багато чого для дітей-інвалідів може бути зроблене на місцевому рівні. Діти можуть розповідати своєму оточенню про ті ситуації або перешкоди, з якими вони стикаються як діти з обмеженими можливостями, і допомагати знаходити рішення для їхнього усунення шляхом участі в місцевих комітетах, організаціях, очолюваних дітьми, шкільних радах, молодіжних радах/парламентах і так далі. Наприклад, ЮНІСЕФ пояснює, що дитина з обмеженими можливостями може поділитися своєю думкою про місцеву транспортну систему або про проекти шкільних ігрових майданчиків. Діти також можуть проводити дослідження або робити свій внесок до досліджень, які слугують інформаційною основою для розроблюваної політики, або проводити аудит місцевих служб на предмет їхньої пристосованості під потреби інвалідів. Окрім цього, вони можуть стимулювати громадську дискусію про заботони або соціальну відчуженість в суспільстві і про те, як можна з ними боротися. Це можна зробити, написавши матеріал для місцевої газети або беручи участь в ініціативах у соціальних мережах. Крім того, діти з обмеженими можливостями можуть проводити своїм одноліткам навчання з інвалідності.

На національному рівні діти з обмеженими можливостями можуть брати участь у роботі уряду, надаючи інформацію для реформ законодавства, розробки політики, планування, збору даних і розподілу ресурсів². Вони можуть брати участь у дослідженнях і ділитися своєю думкою про інвалідність на національних і міжнародних форумах. Дітей з обмеженими можливостями навіть можна залучати до процесу надання доповідей Комітету з прав інвалідів.

Як діти з обмеженими можливостями можуть брати участь?

Участь може відбуватися як в окремому середовищі (мається на увазі простір, пристосований під потреби дітей-інвалідів), так і в інклюзивному середовищі, але усі можливості участі мають бути повною мірою доступні дітям з обмеженими можливостями. Проте у тому випадку, якщо дитина вибирає для участі окреме середовище, необхідно створити дітям безпечне місце, де вони зможуть виробляти власну думку, властиву саме дітям-інвалідам, яка може і не проявитися в ширшому

¹ UNICEF (червень 2013) Take Us Seriously: Engaging Children with Disabilities in Decisions Affecting Their Lives. Доступно за посиланням: https://www.unicef.org/disabilities/files/Take_Us_Seriously.pdf

² UNICEF (червень 2013) Take Us Seriously: Engaging Children with Disabilities in Decisions Affecting Their Lives:14

контексті. Участь завжди повинна починатися із згоди, бути добровільною, етичною, шанобливою і враховувати інвалідність.

- ЮНІСЕФ виділяє три різні рівні участі:

1. Консультативна участь – коли дорослі говорять з дітьми-інвалідами про їхній досвід. Цей тип взаємодії ініціюється і проводиться дорослими, але визнає, що у дітей з обмеженими можливостями є досвід, необхідний для прийняття рішень дорослими.

2. Спільна участь – коли дорослі і діти активно співпрацюють на будь-якому етапі прийняття рішення або реалізації проекту. Це партнерство між дорослим і дитиною, коли рішення приймаються спільно, дозволяє розширити можливості дитини. Наприклад, дитина може брати участь у проведенні дослідження або в розробці політики.

Приклад спільної участі можна спостерігати в Естонії. Омбудсмен у справах дітей сформував консультативний комітет, який складається з дітей, у тому числі дітей-інвалідів, з різних молодіжних організацій Естонії. Комітет бере участь у процесі прийняття рішень омбудсменом³.

3. Участь під керівництвом дитини – коли у дітей є можливість розпочати будь-яку діяльність і виступати у власних інтересах. Дозволяє дітям виявляти проблеми і контролювати процес. У цьому випадку дорослі відіграють роль посередника, а не ініціатора. Наприклад, діти можуть захищати себе через суди, механізми подачі скарг або навчання однолітків.

Як створити інклюзивне середовище, що дозволяє кожному брати участь:

У першу чергу, необхідно переконатися в тому, що навколишнє середовище дозволяє кожному брати участь у рівній мірі (наприклад, у будівлі є пандус або достатньо широкі дверні отвори). Існує багато видів інвалідності, тому важливо враховувати індивідуальні потреби дитини залежно від конкретного порушення здоров'я. Дитину також слід запитати, як краще за все задовольнити її потреби. Проте слід уникати допомоги дітям з обмеженими можливостями, якщо вони не потребують цього або не просять про це. Будьте відкриті для змін, щоб надати дітям можливість брати участь у прийнятті рішень. Визнайте, що кожна дитина може зробити свій внесок у суспільство, але вона може робити це по-різному. Крім того, сфокусуйтеся на сильних сторонах дитини.

У групових активностях давайте дітям час познайомитися один з одним. Заохочуйте дітей з обмеженими можливостями брати участь нарівні з усіма і розділяти ті самі обов'язки, що й інші діти. Вводіть заняття, які дозволять дітям дізнатися про досвід, пов'язаний з інвалідністю. Заохочуйте роботу в команді і об'єднуйте дітей один з одним під час заняття, якщо комусь знадобиться допомога або підтримка. Це створює атмосферу рівних можливостей.

Для отримання детальнішої інформації про створення умов для успішної участі дітей в прийнятті рішень рекомендуємо ознайомитися з брошурою:

ЮНІСЕФ (червень 2013) Take Us Seriously: Engaging Children with Disabilities in Decisions Affecting Their Lives. Доступно по посиланню: <https://www.unicef.org/disabilities/files/Take Us Seriously.pdf>

³ Inclusion Europe (июнь 2014) Rights of Children with Disabilities in the International Human Rights Framework and European Union Policy: Norms, Concerns and Opportunities. Доступно за посиланням: http://www.inclusion-europe.org/childrights4all/images/HoV_Policy_briefing_final.pdf.

Підготовлено Емою Андерсон для «Платформи із захисту дітей у Південно-Східній Європі» у грудні 2016 року

Джерела:

- *Inclusion Europe (червень 2014) Rights of Children with Disabilities in the International Human Rights Framework and European Union Policy : Norms, Concerns and Opportunities. Доступно за посиланням: http://www.inclusion-europe.org/childrights4all/images/HoV_Policy_briefing_final.pdf*
- UNICEF (June 2013) Take Us Seriously : Engaging Children with Disabilities in Decisions Affecting Their Lives. Доступно за посиланням: <https://www.unicef.org/disabilities/files/Take Us Seriously.pdf>
- ООН Конвенція про права інвалідів, стаття 7. Доступно за посиланням: <http://www.un.org/disabilities/convention/conventionfull.shtml>